

Lønnsoppgjør i helseforetakene

Rune Frøyland

visepresident i Psykologforeningen med ansvar for lønns- og arbeidsmarkedspolitik

Vi har ennå ikke gjennomført lønnsoppgjøret for 2004 i Helseforetakene! Dato for avtalt lønnsøkning i 2004 var 1. april, og vi er snart ett år på etterskudd av denne datoen. Mange av våre medlemmer har kontaktet oss og spurt om de ikke skal få lønnsøkning for 2004. Også flere lokale arbeidsgivere har skapt usikkerhet ved å hevde at «...det ikke blir lønnsøkning for akademikere i helseforetakene i 2004».

Slike utsagn fra arbeidsgivere er tøys, og må arresteres. Den forrige lønns- og avtaleperioden gikk ut 31. mars 2004, og ny periode begynte nettopp 1. april 2004. Dette er avtalt mellom de sentrale partene; arbeidsgiverforeningen Navo og Akademikerne-Helse. Avtaleperioden med start 1. april 2004 gjelder både avtaletekst og hva akademikeres og psykologers lønn skal være fra denne datoen. Eventuelle andre virkedatoer enn dette må i tilfelle *avtales* sentralt. Noen slik avtale er ikke inngått. Arbeidsgiver kan ikke på egenhånd bestemme nye virkedatoer, og arbeidsgivere lokalt kan ikke tolke forhandlingsrettigheter som de selv vil.

Arbeidsgiversiden hadde et sterkt ønske om å skyve forhandlingene til høsten 2004 ettersom nødvendige grunnlagstall ikke var klare. Også Akademikerne så det som nyttig med forhandlinger etter sommeren 2004. Høstens forhandlinger om avtalens landsdekkende del (A-avtalen) har imidlertid vist seg svært kompliserte og krevende. Vi er nå i mars 2005, og fortsatt uten avklaring av et særdeles viktig spørsmål; hvordan de såkalte *sosiale rettigheter* skal avtales. Sosiale rettigheter er kollektive goder som er forhandlet frem over lang tid. Dette er pensjonsrettighet, rett til lønn under sykdom, svangerskap og fødsel, ordninger ved yrkesskade, med videre.

Navo og helseforetakene vil at de sosiale rettighetene skal bestemmes og forhandles på det enkelte helseforetak, slik det også gjøres i øvrige Navo-bedrifter som Telenor og Vinmonopolet. Vi mener at denne type rettigheter skal sikres *nasjonalt* ved en landsdekkende avtale. Selv om vi prinsipielt mener at lønnsforhold skal avtales lokalt, er det en balansegang mellom hva som egner seg for lokale avtaler, og hva som rimeligvis *må* avtales sentralt. Det er også viktig å merke seg forskjellen mellom helseforetakene og øvrige virksomheter i Navo-området. Sistnevnte er bedrifter som er statlig eid, men som har eget økonomisk overskudd og gir inntjening til staten. Ut fra sin egen solide økonomi basert på de ansattes produksjon, forhandler man her frem avtaler med ansatte om sosiale goder. Helseforetakene er derimot fullfinansiert ved statlige midler. Risikoen er stor for at sosiale goder ved lokal avtale kan bli sett på som en utidig utgiftspost. Derfor skal sosiale rettigheter avtales nasjonalt.

Det er å beklage at vår prioritering av sikring av sosiale bestemmelser har gjort at lønnsoppgjøret for 2004 har kommet langt på etterskudd. Men oppgjøret er altså ikke avlyst. Vi er bare sterkt forsinket.